

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ തൃതീയഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ തൃതീയഃ സർഗഃ ॥

വസിഷ്ഠവാമദേവൗ പ്രതി
ശ്രീരാമരാജ്യാഭിഷേകസാമഗ്രീസംഗ്രഹാർഥം രാജേന്താ
ദശരഥസ്യാനുരോധസ്താഭ്യാം സേവകാൻ പ്രതി
തദനുരൂപാദേശസ്യ ദാനം രാജാജ്ഞയാ സുമന്ത്രേണ
ശ്രീരാമസ്യ രാജസഭായാമാനയനം രാജേന്താ ശ്രീരാമം പ്രതി
ഹിതസ്യോപദേശശ്ച

തേഷാമഞ്ജലിപദ്മാനി
പ്രഗൃഹീതാനി സർവശഃ |
പ്രതിഗൃഹ്യാബ്രവീദ് രാജാ
തേഭ്യഃ പ്രിയഹിതം വചഃ || 2.3.1 ||

അഹോസ്ഥി പരമപ്രീതഃ
പ്രഭാവശ്ചാതുലോ മമ |
യൻമേ ജ്യേഷ്ഠം പ്രിയം പുത്രം
യൗവരാജ്യസ്ഥമിച്ഛമ || 2.3.2 ||

ഇതി പ്രത്യർചിതാൻ രാജാ
ബ്രാഹ്മണാനിദമബ്രവീത് |
വസിഷ്ഠം വാമദേവം ച
തേഷാമേവോപശൃൺവതാം || 2.3.3 ||

ചൈത്രഃ ശ്രീമാനയം മാസഃ
 പുണ്യഃ പുഷ്പിതകാനനഃ |
 യൗവരാജ്യായ രാമസ്യ
 സർവമേവോപകൽപ്യതാം || 2.3.4 ||

രാജ്ഞസ്തുപരതേ വാക്യേ
 ജനഘോഷോ മഹാനഭൂത് |
 ശന്നൈസ്തസ്മിൻ പ്രശാന്തേ ച
 ജനഘോഷേ ജനാധിപഃ || 2.3.5 ||

വസിഷ്ഠം മുനിശാർദൂലം
 രാജാ വചനമബ്രവീത് |
 അഭിഷേകായ രാമസ്യ
 യത് കർമ സപരിച്ഛദം || 2.3.6 ||

തദഭ്യ ഭഗവൻ സർവ -
 മാജ്ഞാപയിതുമർഹസി |
 തച്ഛൂത്വാ ഭൂമിപാലസ്യ
 വസിഷ്ഠോ മുനിസത്തമഃ || 2.3.7 ||

ആദിദേശാഗ്രതോ രാജ്ഞഃ
 സ്ഥിതാൻ യുക്താൻ കൃതാഞ്ജലീൻ |
 സുവർണാദീനി രത്നാനി
 ബലീൻ സർവൗഷധീരപി || 2.3.8 ||

ശുക്ലമാൽയാനി ലാജാംശ്ച
 പൃഥക് ച മധുസർപിഷീ |
 അഹതാനി ച വാസാംസി
 രഥം സർവായുധാൻയപി || 2.3.9 ||

ചതുരംഗബലം ചൈവ
 ഗജം ച ശുഭലക്ഷണം |
 ചാമരവൃജനേ ചോഭേ
 ധ്വജം ഛത്രം ച പാണ്ഡുരം || 2.3.10 ||

ശതം ച ശാതകുന്ദാനാം
 കുന്ദാനാമഗ്നിവർചസാം |
 ഹിരണ്യശൃംഗമൃഷഭം
 സമഗ്രം വ്യാഘ്രചർമ ച || 2.3.11 ||

യച്ചാന്യത് കിഞ്ചിദേഷ്ടവ്യം
 തത് സർവമുപകൽപ്യതാം |
 ഉപസ്ഥാപയത പ്രാത -
 രഗ്ന്യഗാരേ മഹീപതേഃ || 2.3.12 ||

അന്തഃപുരസ്യ ദ്വാരാണി
 സർവസ്യ നഗരസ്യ ച |
 ചന്ദനസ്രഗ്ഭിരർച്യന്താം
 ധൂപൈശ്ച ഘ്രാണഹാരിഭിഃ || 2.3.13 ||

പ്രശസ്തമന്നം ഗുണവദ്
 ദധിക്ഷീരോപസേചനം |
 ദ്വിജാനാം ശതസാഹസ്രം
 യത്പ്രകാമമലം ഭവേത് || 2.3.14 ||

സത്കൃത്യ ദ്വിജമുഖ്യാനാം
 ശ്വഃ പ്രഭാതേ പ്രദീയതാം |
 ഘൃതം ദധി ച ലാജാശ്ച
 ദക്ഷിണാശ്ചാപി പുഷ്പകലാഃ || 2.3.15 ||

സൂർയേഭ്യുദിതമാത്രേ ശ്വേദാ
 ഭവിതാ സ്വസ്തിവാചനം |
 ബ്രാഹ്മണാശ്ച നിമന്തർയന്താം
 കൽപ്യന്താമാസനാനി ച || 2.3.16 ||

ആബധ്യന്താം പതാകാശ്ച
 രാജമാർഗശ്ച സിച്യന്താം |
 സർവേ ച താലാപചരാ
 ഗണികാശ്ച സ്വലങ്കൃതാഃ || 2.3.17 ||

കക്ഷ്യാം ദ്വിതീയാമാസാദ്യ
 തിഷ്ഠന്തു നൃപവേശ്മനഃ |
 ദേവായതനചൈത്യേഷു
 സാന്നഭക്ഷ്യാഃ സദക്ഷിണാഃ || 2.3.18 ||

ഉപസ്ഥാപയിതവ്യാഃ സുഗ -
 ര്മാൽയയോഗ്യാഃ പുഥക്പുഥക് |
 ദീർഘാസിബദ്ധഗോധാശ്ച
 സന്നദ്ധാ മൃഷ്ടവാസസഃ || 2.3.19 ||

മഹാരാജാംഗനം ശൂരാഃ
 പ്രവിശന്തു മഹോദയം |
 ഏവം വ്യാദിശ്യ വിപ്രൗ തു
 ക്രിയാസ്തത്ര വിനിഷ്ഠിതൗ || 2.3.20 ||

ചക്രതുശ്ചൈവ യച്ഛേഷം
 പാർഥിവായ നിവേദ്യ ച |
 കൃതമിത്യേവ ചാബ്രൂതാ -
 മഭിഗമ്യ ജഗത്പതിം || 2.3.21 ||

യഥോക്തവചനം പ്രീതു
 ഹർഷയുക്തൗ ദ്വിജോത്തമൗ |
 തതഃ സുമന്ത്രം ദൃതിമാൻ
 രാജാ വചനമബ്രവീത് || 2.3.22 ||

രാമഃ കൃതാത്മാ ഭവതാ
 ശീഘ്രമാനീയതാമിതി |
 സ തഥേതി പ്രതിജ്ഞായ
 സുമന്ത്രോ രാജശാസനാത് || 2.3.23 ||

രാമം തത്രാനയാഞ്ചക്ര
 രഥേന രമിനാം വരം |
 അഥ തത്ര സഹാസീനാ -
 സ്തദാ ദശരഥം നൃപം || 2.3.24 ||

പ്രാച്യോദീച്യ പ്രതീച്യാശ്ച
 ദാക്ഷിണാത്യാശ്ച ഭൂമിപാഃ |
 ശ്ലേഷാശ്ചാർയാശ്ച യേ ചാൻയേ
 വനശൈലാന്തവാസിനഃ || 2.3.25 ||

ഉപാസാഞ്ചക്രിരേ സർവേ
 തം ദേവാ വാസവം യഥാ |
 തേഷാം മധ്യേ സ രാജർഷി -
 ര്മരുതാമിവ വാസവഃ || 2.3.26 ||

പ്രാസാദസ്ഥോ ദശരഥോ
 ദദർശായാന്തമാത്മജം |
 ഗന്ധർവരാജപ്രതിമം
 ലോകേ വിഖ്യാതപൗരുഷം || 2.3.27 ||

ദീർഘബാഹുഃ മഹാസത്തുഃ
 മത്തമാതംഗഗാമിനഃ |
 ചന്ദ്രകാന്താനനം രാമ -
 മതീവ പ്രിയദർശനം || 2.3.28 ||

രൂപൗദാർയഗുണൈഃ പുംസാം
 ദൃഷ്ടിചിത്താപഹാരിണഃ |
 ഘർമാഭിതപ്താഃ പർജന്യം
 ഘ്നാദയന്തമിവ പ്രജാഃ || 2.3.29 ||

ന തതർപ സമായാന്തം
 പശ്യമാനോ നരാധിപഃ |
 അവതാർയ സുമന്ത്രസ്തു
 രാഘവം സ്യന്ദനോത്തമാത് || 2.3.30 ||

പിതൃഃ സമീപം ഗച്ഛന്തം
 പ്രാഞ്ജലിഃ പുഷ്പതോന്വഗാത് |
 സ തം കൈലാസശൃംഗാഭം
 പ്രാസാദം രഘുനന്ദനഃ || 2.3.31 ||

ആരുരോഹ നൃപം ദ്രഷ്ടും
 സഹസാ തേന രാഘവഃ |
 സ പ്രാഞ്ജലിരഭിപ്രേത്യ
 പ്രണതഃ പിതൃരന്തികേ || 2.3.32 ||

നാമ സ്വം ശ്രാവയൻ രാമോ
 വവന്ദേ ചരണൗ പിതൃഃ |
 തം ദൃഷ്ട്വാ പ്രണതം പാർശ്വേ
 കൃതാഞ്ജലിപുടം നൃപഃ || 2.3.33 ||

ഗൃഹ്യാഞ്ജലൗ സമാകൃഷ്ട
 സസ്വജേ പ്രിയമാത്മജം |
 തസ്മൈ ചാഭ്യുദ്യതം സമ്യ -
 ണ്മണികാഞ്ചനഭൂഷിതം || 2.3.34 ||

ദിദേശ രാജാ രൂപിരം
 രാമായ പരമാസനം |
 തമാ്സസനവരം പ്രാപ്യ
 വൃദീപയത രാഘവഃ || 2.3.35 ||

സ്വയൈവ പ്രഭയാ മേരു -
 മുദയേ വിമലോ രവിഃ |
 തേന വിഭ്രാജിതാ തത്ര
 സാ സഭാപി വ്യരോചത || 2.3.36 ||

വിമലഗ്രഹനക്ഷത്രാ
 ശാരദീ ദ്യൗരിവേന്ദുനാ |
 തം പശ്യമാനോ നൃപതി -
 സ്തുതോഷ പ്രിയമാത്മജം || 2.3.37 ||

അലങ്കൃതമിവാത്മാന -
 മാദർശതലസംസ്ഥിതം |
 സ തം സുസ്ഥിതമാഭാഷ്യ
 പുത്രം പുത്രവതാം വരഃ || 2.3.38 ||

ഉവാചേദം വചോ രാജാ
 ദേവേന്ദ്രമിവ കശ്യപഃ |
 ജ്യേഷ്ഠായാമസി മേ പത്യാം
 സദ്യശ്യാം സദ്യശഃ സുതഃ || 2.3.39 ||

ഉത്പന്നസ്ത്വം ഗുണജ്യേഷ്ഠോ
 മമ രാമാത്മജഃ പ്രിയഃ |
 ത്വയാ യതഃ പ്രജാശേഖമാഃ
 സ്വഗുണൈരനുരഞ്ജിതാഃ || 2.3.40 ||

തസ്മാത് ത്വം പുഷ്യയോഗേന
 യൗവരാജ്യമവാപ്നുഹി |
 കാമതസ്ത്വം പ്രകൃത്യൈവ
 നിർണീതോ ഗുണവാനിതി || 2.3.41 ||

ഗുണവത്യപി തു സ്നേഹാത്
 പുത്ര വക്ഷ്യാമി തേ ഹിതം |
 ഭൂയോ വിനയമാസ്ഥായ
 ഭവ നിത്യം ജിതേന്ദ്രിയഃ || 2.3.42 ||

കാമക്രാധസമുത്ഥാനി
 ത്യജസ്വ വ്യസനാനി ച |
 പരോക്ഷയാ വർത്തമാനോ
 വൃത്തയാ പ്രത്യക്ഷയാ തഥാ || 2.3.43 ||

അമാത്യപ്രഭൃതീഃ സർവാഃ
 പ്രജാശൈഖവാനുരഞ്ജയ |
 കോഷ്ഠാഗാരായുധാഗാരൈഃ
 കൃത്വാ സന്നിചയാൻ ബഹൂൻ || 2.3.44 ||

ഇഷ്ടാനുരക്തപ്രകൃതി -
 ര്യഃ പാലയതി മേദിനീം |
 തസ്യ നന്ദന്തി മിത്രാണി
 ലബ്ധ്യാമൃതമിവാരാഃ || 2.3.45 ||

തസ്മാത് പുത്ര ത്വമാത്മാനം
 നീയമൈവം സമാചര |
 തച്ഛൂത്വാ സുഹൃദസ്തസ്യ
 രാമസ്യ പ്രിയകാരിണഃ || 2.3.46 ||

ത്വരിതാഃ ശീഘ്രമാഗത്യ
 കൗസൽയായൈ ന്യവേദയൻ |
 സാ ഹിരൺയം ച ഗാശൈവ
 രത്നാനി വിവിധാനി ച || 2.3.47 ||

വ്യാദിദേശ പ്രിയാഖ്യേഭ്യഃ
 കൗസൽയാ പ്രമദോത്തമാ |
 അമാഭിവാദ്യ രാജാനം
 രഥമാരുഹ്യ രാഘവഃ |
 യയൗ സ്വം ദൃതിമദ് വേശ്മ
 ജനൗഘൈഃ പ്രതിപൂജിതഃ || 2.3.48 ||

തേ ചാപി പൗരാ നൃപതേർവചസ്ത -
 ഛൂത്വാ തദാ ലാഭമിവേഷ്ടമാശു |
 നരേന്ദ്രമാമന്തര്യ ഗൃഹാണി ഗത്വാ
 ദേവാൻ സമാനർചുരഭിപ്രഹൃഷ്ടാഃ || 2.3.49 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 അയോധ്യാകാണ്ഡേ തൃതീയഃ സർഗഃ ||